

**IRÁNYMUTATÁS LEADER EGYÜTTMŰKÖDÉSI TEVÉKENYSÉGEK
VÉGREHAJTÁSÁHOZ A VIDÉKFEJLESZTÉSI PROGRAMOK KERETÉBEN
(2014–2020)**

**Első változat: 2013. 10. 11.
Frissítve: 2014. 11. 19.**

(Végső változat)

Megjegyzés: Ez a szövegváltozat a későbbiekben kiegészülhet vagy módosulhat az Európai Vidékfejlesztési Hálózat keretében létrehozott, a LEADER-együttműködéseket vizsgáló munkacsoport eredményei alapján.

Tartalom

1. Bevezető.....	3
1.1. Bevezető az iránymutatáshoz.....	3
1.2. Bevezető a 2014–2020-as EMVA-alapú LEADER/CLLD-hez.....	3
1.3. A LEADER/CLLD keretében megvalósuló együttműködés célja	3
2. A LEADER együttműködési tevékenységek jogi alapja	4
3. Az EMVA-támogatásra való jogosultság feltételei	5
3.1. Általános alapelvek.....	5
3.2. Támogatástípusok	7
3.2.1. Előkészítő technikai támogatás	7
3.2.2. Az együttműködési projekt támogatása	8
3.3. Az együttműködés támogatásának pénzügyi keretei	8
4. A támogatott együttműködési tevékenységek kiválasztásának eljárásai	9
4.1. Az előkészítő technikai támogatásban részesülők kiválasztása	9
4.2. A támogatásban részesülő együttműködési projektek kiválasztása	9
4.2.1 A támogatott együttműködési projektek helyi akciócsoport (HACS) általi kiválasztása	9
4.2.2. A támogatott együttműködési projektek irányító hatóság általi kiválasztása	10
5. A transznacionális együttműködésre (TNE) vonatkozó rendelkezések.....	11
6. A vidékfejlesztési hálózatok (EVH és NVH-k) szerepe a LEADER együttműködésben.....	12
7. Záró ajánlások.....	12
1. MELLÉKLET: Referenciadokumentumok (2014 és 2020 közötti időszak).....	14
2. MELLÉKLET: A CLLD útmutató 8.4. szakasza.....	15
3. MELLÉKLET: Tájékoztatósi űrlap	17

1. Bevezető

1.1. Bevezető az iránymutatáshoz

A jelen iránymutatás célja, hogy tisztázza a 2014–2020 között a LEADER keretében megvalósuló vidékfejlesztési programok együttműködési tevékenységeinek szerepét.

Ezt az iránymutatást útmutató referenciadokumentumként kell kezelni, amely nem tartalmaz semmilyen új jogszabályi kötelezettséget. Az uniós jog értelmezése mindenkor az Európai Unió Bíróságának hatáskörébe tartozik.

Ez a dokumentum kiegészíti az Európai Bizottság ESB-alapokért¹ felelős négy főigazgatósága által kiadott *Iránymutatás a közösségvezérelt helyi fejlesztésről (CLLD)* című kiadványt, amely a közös rendelkezésekről szóló (CPR) rendelet, illetve az EMVA² és az ETHA³ alapspecifikus rendeletekben foglaltak szerint ismerteti a CLLD együttműködési tevékenységeket.

1.2. Bevezető a 2014–2020-as EMVA-alapú LEADER/CLLD-hez

A 2014 és 2020 közötti időszakban az EMVA olyan transznacionális és területek közötti együttműködési projekteket fog támogatni, amelyeket a helyi akciócsoportok (HACS-ok) a CLLD/LEADER keretében kiválasztott helyi fejlesztési stratégiák (HFS) megvalósításának részeként hajtanak végre.

Az együttműködés támogatása a LEADER intézkedés kötelező eleme. Az együttműködés előkészítő támogatását és az együttműködési projektek támogatását egyaránt bele kell venni a vidékfejlesztési programokba (VP). HACS-szinten ugyanakkor ez, bár kifejezetten ajánlott, nem kötelező. Az egyes HACS-ok maguk határozhatják meg, hogy használják-e az együttműködéshez rendelkezésre álló támogatást.

1.3. A LEADER/CLLD keretében megvalósuló együttműködés célja

Az együttműködés révén **kiszélesíthető a helyi szemlélet és új tudással gazdagítható az adott terület, ami segít a helyi stratégiák fejlesztésében. Az együttműködés fokozhatja a helyi fejlesztési tevékenységek innovatív jellegét** és hozzájárulhat az adott terület versenyképességének növeléséhez pl. képességek fejlesztésével, kapacitásépítéssel és új üzleti partnerek bevonásával, valamint az innováció, a know-how és új készségek elterjesztésével.

Az (adott tagállamon belüli) területek közötti együttműködés lehetséges előnyei mellett **a transznacionális együttműködés további „európai” hozzáadott értéket ad a helyi fejlesztéshez.**

Egy adott HACS-terület más földrajzi területekkel történő együttműködése **alapvető komponensét képezheti a CLLD/LEADER helyi fejlesztési stratégiának (HFS)**, illetve annak **kiegészítő eszköze is lehet**. Az együttműködő felek lépésről lépésre haladva, a tapasztalatcserétől az ígéretes gyakorlatok átadásán át juthatnak el a közös tevékenységekig. A CLLD/LEADER végrehajtása során más területekkel történő együttműködés egy olyan

¹ európai strukturális és beruházási alapok

² Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap

³ Európai Tengerügyi és Halászati Alap

stratégiai eszköz, amelyet a HACCS a bizonyos projektekhez szükséges kritikus tömeg elérésére, vagy kiegészítő források és tapasztalatok gyűjtésére is használhat.

2. A LEADER együttműködési tevékenységek jogi alapja

A LEADER keretében megvalósuló együttműködés alapjául különböző jogi szövegek szolgálnak:

1303/2013/EU (közös rendelkezésekről szóló) rendelet:

32. cikk *Közösségvezérelt helyi fejlesztés*

(2) A közösségvezérelt helyi fejlesztés:

(d) célja a helyi szükségletek és lehetőségek figyelembevételével kialakított, és kiterjed a helyi környezet innovatív jellemzőire, a hálózatépítésre és adott esetben az együttműködésre.

34. cikk *Helyi akciócsoportok*

(3) A helyi akciócsoportok feladatai a következőket tartalmazzák:

(f) műveletek kiválasztása és a támogatás összegének rögzítése, továbbá – adott esetben – a jóváhagyás előtt a javaslatok benyújtása a felelős hatósághoz a támogathatóság végső ellenőrzése céljából;

(5) A helyi akciócsoportoknak a 35. cikk (1) bekezdésének c) pontjában említett együttműködési tevékenységei esetében az e cikk (3) bekezdésének f) pontjában megállapított feladatokat a felelős irányító hatóság végezheti.

35. cikk *A közösségvezérelt helyi fejlesztés ESB-alapokból történő támogatása*

(1) A közösségvezérelt helyi fejlesztésre szánt, az érintett ESB-alapokból történő támogatás kiterjed:

(c) a helyi akciócsoport együttműködési tevékenységeinek előkészítésére és végrehajtására;

1305/2013/EU (EMVA) rendelet:

44. cikk *A LEADER keretében folytatott együttműködési tevékenységek*

(1) Az 1303/2013/EU rendelet 35. cikkének (1) bekezdésében említett támogatás a következő célokra ítéltető oda:

(a) egy adott tagállamon belüli együttműködési projektek (területek közötti együttműködés), vagy több tagállam területei közötti vagy harmadik országok területeivel megvalósuló együttműködési projektek (transznacionális együttműködés);

(b) előkészítő technikai támogatás területek közötti és transznacionális együttműködési projektek számára, azzal a feltétellel, hogy a helyi akciócsoportok igazolni tudják, hogy konkrét projekt végrehajtását tervezik.

(2) Más helyi akciócsoportok mellett a következők tartozhatnak még valamely helyi akciócsoport partnerei közé az EMVA keretében:

(a) köz- és magánszférabeli helyi partnerek vidéki területen működő csoportjai, amelyek az Unió területén vagy azon kívül helyi fejlesztési stratégiát hajtanak végre;

(b) köz- és magánszférabeli helyi partnerek nem vidéki területen működő csoportjai, amelyek helyi fejlesztési stratégiát hajtanak végre.

(3) Azokban az esetekben, amikor az együttműködési projekteket nem a helyi akciócsoportok választják ki, a tagállamok folyamatos pályázati rendszert hoznak létre.

Legkésőbb két évvel a vidékfejlesztési programjaik elfogadását követően közzéteszik a transznacionális együttműködési projektek kiválasztásával kapcsolatos nemzeti vagy regionális közigazgatási eljárásokat és a támogatható költségek jegyzékét.

Az illetékes hatóságnak az együttműködési projekt jóváhagyásáról szóló határozatot legkésőbb négy hónappal a projektpályázat benyújtásának időpontját követően kell meghoznia.

(4) A tagállamok tájékoztatják a Bizottságot a jóváhagyott transznacionális együttműködési projektekről.

52.cikk *Európai vidékfejlesztési hálózat*

(3) A hálózat a következő feladatokat látja el: (...)

(g) a nemzeti hálózatok és a transznacionális együttműködési kezdeményezések támogatása, valamint a vidékfejlesztés területén harmadik országok hálózataival folytatandó tevékenység- és tapasztalatcsere támogatása;

(h) kifejezetten a helyi akciócsoportok esetében: (...)

(ii) együttműködés az ERFA, az ESZA és az ETHA által létrehozott, hálózatépítéssel és technikai segítségnyújtással foglalkozó helyi fejlesztési szervezetekkel az általuk folytatott helyi fejlesztési tevékenységek és transznacionális együttműködés tekintetében.

54.cikk *Nemzeti vidékfejlesztési hálózat*

(3) Az EMVA-ból az 51. cikk (3) bekezdése alapján nyújtott támogatás a következőkre használható fel: (...)

(b) legalább az alábbiakra kiterjedő cselekvési tervek kidolgozása és végrehajtása: (...)

(iii) a képzés és hálózatépítés helyi akciócsoportok számára történő biztosításával, és különösen a területek közötti és transznacionális együttműködéshez való technikai segítségnyújtással, a helyi akciócsoportok közötti együttműködés előmozdításával a 35. cikkben említett intézkedésben való részvétel érdekében és a partnerkeresés megkönnyítésével kapcsolatos tevékenységek (...)

3. Az EMVA-támogatásra való jogosultság feltételei⁴

3.1. Általános alapelvek

- Földrajzi vonatkozások:

Az EMVA/LEADER HACS-ok lehetséges együttműködő partnereinek működési területét az EMVA-rendelet 44. cikkének (2) bekezdése határozza meg. Ez a cikk konkrétan megállapítja, hogy a HACS-ok **az Európai Unió belüli és kívüli** országokban tevékenykedő partnerekkel is együttműködhetnek. Az Európai Unió belüli partnerek földrajzi helye lehet **vidéki és városi terület is**. Az Európai Unió kívüli partnerek azonban csak vidéki területen működhetnek.

Az együttműködés lehetséges előnyeinek teljes kihasználásához az irányító hatóságoknak (IH) kerülniük kell az együttműködés földrajzi vonatkozásainak szükségtelen korlátozását. Bár a HACS-ok együttműködhetnek városi területekkel és az EU-n kívüli területekkel is, az EMVA-tól csak olyan HFS-ekkel/HACS-okkal kapcsolatos műveletek jogosultak pénzügyi támogatásra, amelyeket egy vidékfejlesztési program CLLD/LEADER intézkedésén belül kiválasztottak. Az ESB-alapok „Műveletek földrajzi elszámolhatóságáról” szóló előírásait be kell tartani (lásd a CPR 70. cikkét), különös tekintettel a harmadik országokban felmerülő kiadásokra.

⁴ Az EVH a „LEADER Gateway” keretében kidolgozott egy átfogó „LEADER transznacionális együttműködési [TNE] útmutatót”, amely hasznos segítséget nyújthat az együttműködés megtervezéséhez szükséges szemlélet elsajátításához. Az EVH tagállam-specifikus adatlapokat is közzétett a 2007–2013 közötti TNE-szabályzatokról és -eljárásokról: http://enrd.ec.europa.eu/enrd-static/leader/tnc_guide/en/tnc_guide_en.html

Emellett az EVH 3. LEADER fókuszcsoportjának beszámolója („A LEADER együttműködési megközelítés megvalósítása”) értékes elemzési szempontokat és ajánlásokat tartalmaz: http://enrd.ec.europa.eu/enrd-static/leader/leader/focus-groups/en/focus-group-3_en.html

- A partnerek típusai

Az együttműködés szabályainak meghatározásakor az IH-knak a lehetséges partnerek széles választékáról gondoskodniuk kell, hogy lehetővé tegyék az Unión belüli és azon kívüli földrajzi területekről származó partnerek különféle együttműködési formáit. Nem ajánlott kizárni például a HACS-ok és a HACS-októl eltérő partnerségek közötti együttműködést.

Az EMVA-rendelet 44 cikkének (2) bekezdése kimondja, hogy egy LEADER HACS olyan együttműködő partnerei, amelyek nem HACS-ok, csak olyan „köz- és magánszférabeli helyi partnerek (...) csoportjai [lehetnek], amelyek (...) helyi fejlesztési stratégiát hajtanak végre”. Ez azt jelenti, hogy ezen csoportok tevékenységi körének hasonlónak kell lennie a HACS-éhoz, de nem kell a CPR 33. (a „Közösségvezérelt helyi fejlesztési stratégiákról” szóló) cikkében meghatározott összes jellemzőnek megfelelnie.

Az együttműködési projekt elején az együttműködő feleknek az egyes partnerek feladatait világosan meghatározó megállapodást kell aláírniuk.

Ajánlott, hogy a partnerek előre határozzák meg a végrehajtandó tevékenységekhez kapcsolódó legfontosabb kritériumokat, vagy egyezzenek meg róluk. Megegyezhetnek a projekt keretein kívül eső művelettípusok köréről is.

Szintén fontos, hogy az együttműködő partnerek a projekt előrehaladásáról és a megvalósításában bekövetkező változásokról folyamatosan tájékoztassák egymást, hogy gondoskodni lehessen a kölcsönösen megállapított projektcélok eléréséhez szükséges kiigazításokról.

- Az együttműködési projektek kedvezményezettjei

Az együttműködési projektek a normál helyi projekteknél nagyobb fokú koordinációt igényelnek. Sok esetben erős kollektív vagy területi dimenzióval is rendelkeznek. Ilyen esetekben nyer értelmet, hogy az együttműködési projekt támogatásának végső kedvezményezettje maga a HACS is lehet. Ezt a CPR 34. cikkének (4) bekezdése kifejezetten meg is engedi.

- A vezető partner

Az együttműködési projekteknek nem kötelező vezető partnert kijelölniük (amelyet időnként koordináló helyi akciócsoportként is emlegetnek), de erősen ajánlott. Ha nincs vezető partner, akkor a partnerek között különösen pontos feladatmegosztásra van szükség, és mindegyikük részéről egyformán magas szintű elkötelezettség szükséges.

A vezető partner szerepei és felelősségei közé alapvetően az alábbiak tartoznak:

- A projekt tervezésének irányítása és koordinálása – ideértve a partnerek közötti együttműködési megállapodás előkészítését is;
- Az egyes partnerek pénzügyitámogatás-igényléseinek koordinálása és felügyelete;
- A projekt megvalósításának és az egyes partnerek által végrehajtandó feladatoknak az irányítása és koordinálása (csereprogramok megszervezése, közös eredmények, stb.);
- Az elért eredmények és a pénzügyi előrehaladás felügyelete és kommunikálása.

Az egyes együttműködési projektek szükségletei alapján a fentiekhez további szerepek és felelősségi körök is hozzáadhatók.

A vezető partner szélesebb feladatkörének fedezésére a többi partnerénél nagyobb projektköltségvetést kell biztosítani. Ennek finanszírozása történhet az adott partner együttműködésre szánt HACs- vagy programköltségvetéséből, illetve más projektpartnernek hozzájárulásaiból.

3.2. Támogatástípusok

3.2.1. Előkészítő technikai támogatás⁵

A CPR 35. cikke (1) bekezdésének c) pontja kimondja, hogy „A közösségvezérelt helyi fejlesztésre szánt, az érintett ESB-alapokból történő támogatás kiterjed: a helyi akciócsoport együttműködési tevékenységeinek előkészítésére és végrehajtására”.

Ez azt jelenti, hogy **az előkészítő technikai támogatási elem kötelező**, és minden VP-be be kell illeszteni **a teljes programozási időszakon át**. Ilyen fejlesztés előtti támogatást már számos program nyújtott 2007 és 2013 között, illetve a Leader+ alatt is, de csak most tették az együttműködés támogatásának kötelező elemévé. Célja, hogy lendületet adjon a HACs együttműködési tevékenységeinek elindításához.

Az **előkészítő technikai támogatás során pályázható költségek közé tartozhatnak** például:

- a lehetséges partnerekkel való találkozók költségei (utazás, szállás és tolmácsok díja stb.);
- a projektkidolgozás előkészületeivel kapcsolatos költségek (pl. részvétel különféle eseményeken, projekt-megvalósíthatósági tanulmány, tanácsadói és fordítási költségek, további személyzeti költségek).

Az együttműködési projekt előkészítése során nehéz előre megjósolni az egyes HACs-ok egyedi szükségleteihez szükséges összes tevékenységet. Ezért erősen javasolt **a pályázható költségek körét nem túlságosan korlátozó módon meghatározni a VP-ben**.

Előkészítő technikai támogatás csak azzal a feltétellel nyújtható, hogy a HACs igazolja, hogy ténylegesen tervezi egy konkrét projekt végrehajtását. Ez azt jelenti, hogy legalább a tervezett projekt céljait és jellegét meg kell határoznia. Az **előkészítő technikai támogatás igénybevétele azonban nem jelent kötelezettséget a projekt későbbi végrehajtására vonatkozóan**, például ha kiderül, hogy a projekt nem megvalósítható. Az előkészítő támogatás tehát megpályázható akkor is, ha a projekt nem valósul meg, és a HACs-ok nem kötelezhetők a támogatás visszafizetésére.

A technikai **előkészítő támogatás az együttműködési partneri viszony** megállapodáson alapuló létrejöttét követően **már nem használható fel a költségek finanszírozására**, mivel az előkészítő támogatásnak definíció szerint meg kell előznie magát az együttműködési projektet.

Az IH-k dönthetnek úgy, hogy az előkészítő technikai támogatáshoz felső korlátot határoznak meg, és szabadon megválaszthatják a megfelelő megközelítést és feltételeket (pl. HACs-onként vagy pályázatonként meghatározott fix összeg stb.).

⁵ 1305/2013/EU rendelet, 44. cikk (1) bekezdés b) pont

3.2.2. Az együttműködési projekt támogatása⁶

EMVA-támogatással magának az együttműködési projektnek a tevékenységei is finanszírozhatók.

Az együttműködési projektnek **konkrét tevékenységnek kell lennie, világosan meghatározott eredményekkel vagy kimenetekkel**, amelyek az érintett területek számára előnyöket jelentenek. A projektek nagyon sokféle tevékenységre irányulhatnak. Fedezhetnek például kapacitásépítést, helyi fejlesztési tapasztalatátadást például közös kiadványokon, tréningeken és ikerintézményi megállapodásokon (pl. programvezetők és munkatársak cseréjén) keresztül, amelyek közös vagy hasonló módszertani és gyakorlati munkamódszerek alkalmazásához, illetve közös vagy koordinált fejlesztési tevékenységhez vezetnek.

A támogathatóság feltételeit vagy a HFS-ben vagy a program szintjén lehet meghatározni, attól függően, hogy milyen kiválasztási rendszer mellett döntöttek (lásd alább: 4.2.1 és 4.2.2 pont). A feltételeknek ugyanazt a szemléletet kell tükrözniük, amelyet a HFS alapján megvalósított („helyi”) projektek esetében alkalmaznak⁷.

3.3. Az együttműködés támogatásának pénzügyi keretei

A LEADER intézkedés költségvetéséből minden VP-n belül el kell különíteni egy meghatározott összeget az együttműködési tevékenységek számára. Ez garantálja a HACS-ok számára az ilyen projektek megvalósíthatóságát. Az együttműködés költségvetésének meg kell jelennie a VP pénzügyi kiadási táblázataiban.

Ahol a HACS-ok végzik az együttműködési projektek kiválasztását, a vonatkozó költségvetést előzetesen oda kell ítélni a HACS-ok számára a helyi projektek végrehajtására szánt összeggel együtt. Ahol ezzel szemben központilag döntenek az együttműködési tevékenységekről, a HACS-ok nem rendelkeznek előzetesen odaítélt költségvetéssel az ilyen tevékenységekhez, és projektenként kell pályázniuk támogatásra az IH által meghirdetett pályázati felhívások keretén belül.

A tapasztalat azt mutatja, hogy az együttműködési projektek kidolgozása időigényes feladat. Ezért ajánlott nemzeti **társfinanszírozásból** is biztosítani támogatást az együttműködéshez a teljes támogatási időszakon át.

Költségkategóriák:

Az egyes együttműködő partnereknél felmerülő **egyedi költségeken** kívül az együttműködési tevékenységek során felmerülő **közös költségekre** is ki kell terjeszteni a támogathatóságot. Közös költségeknél azon költségek tekintendők, amelyeken a partnereknek meg kell osztaniuk (pl. egy közös weboldal vagy kiadvány).

A HACS-ok elé gördülő felesleges akadályok elkerülése érdekében nemzeti szinten törekedni kell a lehetséges költségkategóriáknak a nemzeti iránymutatás vagy jogalkotás szintjén történő összehangolására, legfőképpen azért, hogy világosan kiderüljön, milyen költségkategóriák nem támogathatók.

⁶ 1305/2013/EU rendelet, 44. cikk (1) bekezdés (a) pont

⁷ 1303/2013/EU rendelet, 35. cikk (1) bekezdés (b) pont

4. A támogatott együttműködési tevékenységek kiválasztásának eljárásai

4.1. Az előkészítő technikai támogatásban részesülők kiválasztása

Az együttműködési munka elindítását megkönnyítendő, célszerű külön eljárást kialakítani az előkészítő technikai támogatáshoz, amely elkülönül az együttműködési projekteknek a kiválasztási eljárásától.

Az előkészítő technikai támogatásban részesülők kiválasztása történhet:

- a) adminisztratív kiválasztási eljárással – a támogatásban részesülő HACS-okat az irányító hatóság választja ki a neki benyújtott kérelmek alapján; vagy
- b) a HACS-ok által lefolytatott helyi kiválasztási eljárással a HFS-eik végrehajtására elkülönített költségvetés egy részének felhasználásával.

4.2. A támogatásban részesülő együttműködési projektek kiválasztása

A (CPR) rendelet 34. cikke szerint a HACS választja ki a helyi fejlesztési stratégia (HFS) keretében megvalósítandó projekteket. A CPR 34. cikke (3) bekezdésének f) pontjában foglaltaktól eltérően azonban bizonyos esetekben az irányító hatóság (IH) is dönthet az együttműködési projektek kiválasztásáról.

Így tehát kétféleképpen választhatók ki a támogatásban részesülő projektek: vagy a HACS, vagy az IH révén (lásd alább, a 4.2.1 és 4.2.2 pontban). Az együttműködési projektek kiválasztásának e kétféle módja egy programon belül akár egyszerre is alkalmazható.

Az illetékes hatóságoknak proaktív módon kell hozzájárulniuk a döntéshozatali folyamat elhúzódásának megakadályozásához; az együttműködési projektek sikere ugyanis nagyban függ a különböző együttműködő partnerek pályázatainak gyors feldolgozásától. A projekt jóváhagyásáról szóló határozatot a projektpályázat benyújtásától számított négy hónapon belül meg kell hozni (EMVA-rendelet, 44. cikk (3) bekezdés). Ezt az időkorlátot a HACS-ok által kiválasztott projektek esetében is alkalmazni kell.

A tagállamoknak gondoskodniuk kell arról, hogy a kiválasztási eljárások és határidők közötti eltérések egyetlen HACS-ot se tartsanak vissza az együttműködéstől. A gyors döntéshozatali eljárás mellett, például az IH-k számára ajánlott, hogy saját illetékességi területükön belül minél előbb hagyják feltételes jóvá azon együttműködési projekteket, amelyeket a partnereknek más IH-kal is jóvá kell hagyatniuk. Ez megkönnyíti a különböző nemzeti és regionális szervek jóváhagyását igénylő projektek megvalósítását.

4.2.1 A támogatott együttműködési projektek helyi akciócsoport (HACS) általi kiválasztása

Ahol az együttműködést egy HACS helyi fejlesztési stratégiájába (HFS) integrálták annak egyik prioritásaként, ott a támogatott projekteket a HACS választja ki. Ebben a modellben az alulról építkező megközelítés az együttműködésre is vonatkozik.

Ideális esetben, a CLLD/LEADER alapelveinek minél hitelesebb megvalósításához a HACS-oknak célszerű beépíteniük az együttműködési tevékenységeket HFS-ükbe. Ez történhet specifikus együttműködési tevékenységek, vagy átfogó együttműködési stratégia formájában, a SWOT elemzésben azonosított szükségletek függvényében.

A HACS-nak ki kell nyilvánítania együttműködési szándékát a stratégiájába tartozó területe(ke)n; de a pontos partnereket nem szükséges megneveznie (hiszen pl. ezeket még

lehet, hogy előbb LEADER támogatásra ki kell választani a VP-k keretén belül). A HACS-nak ki kell térnie az együttműködésre akciótervében és pénzügyi tervében is (amelyeket a felügyeleti és értékelési eljárás eredményeképpen, ahol szükséges, módosítani lehet).

Ebben az esetben a HACS az együttműködési költségvetést a HFS végrehajtásához szükséges támogatással együtt kapja meg. A HACS az együttműködési projektjeit a többi, HFS-en belüli projekthez hasonlóan választja ki. A résztvevő hatóságok szerepe következőképpen szintén megegyezik a más projekteknél betöltött szereppel, bár valószínűleg több lépés várható, mivel a projekt partnerei esetleg más hatóság döntéseitől is függhetnek.

A HACS-nak az együttműködési projektek kiválasztásához való jogát át is lehet ruházni az IH-ra, mert ezek nem pusztán helyi projektek, hanem szélesebb területre van hatásuk. Ezért az IH fontosnak tarthatja, hogy az eljárást projektalapú pályázati felhívásokkal irányítsa, a támogatott együttműködési projektek kiválasztására testületet állítson fel, és egységes feltételeket határozzon meg, többek között tematikus megközelítést a program területén működő összes HACS számára.

Több tagállam ilyen módon kezelte az ügyeket a LEADER több „generációján” keresztül (lásd az adott időszakból vett példákat⁸). Ez a lehetőség azonban nem akadályozhatja meg a HACS-okat abban, hogy a stratégiájuknak megfelelő együttműködési projekteket válasszanak ki. Nem szüntetheti meg vagy gyengítheti ugyanakkor a projektek alulról építkező jellegét sem.

4.2.2. A támogatott együttműködési projektek irányító hatóság általi kiválasztása

Amennyiben az együttműködési projektek kiválasztásáról az IH-k gondoskodnak, „folyamatos” pályázati rendszert kell kialakítani (EMVA-rendelet, 44. cikk (3) bekezdés). Ez a kötelezettség úgy értendő, hogy ha a projektek kiválasztásának szervezése pályázati felhívásokon keresztül történik, akkor ezeket vagy folyamatosan nyitva kell tartani a teljes időszakon át, vagy évente legalább három-négy pályázatot kell kiírni, hogy az ilyen típusú támogatáshoz folyamatos hozzáférést lehessen biztosítani.

A felhívásokat minden esetben elegendő gyakorisággal kell megszervezni ahhoz, hogy a különböző programterületekről származó partnereket tömörítő projektek végrehajtása ne szenvedjen késedelmet (lásd alább az 5. pontot, valamint a 2. mellékletet: CLLD útmutató 8.4. szakasza). Mivel az együttműködési projektek kiválasztásához meghatározott időre van szükség, az IH-k számára javasolt megtalálni a módját, hogyan tudják összehangolni a kiválasztási eljárások lezárását a program végén.

Az IH-nak a partnerek és a többi IH felé kommunikálnia kell, hogy egy projektet jóváhagyta-e vagy nem. Ez az információcsere azért szükséges, mert a projekt végrehajtása (pl. a kifizetések) csak akkor indulhat el, ha minden vonatkozó eljárást lefolytattak.

Ahogy már említettük, az IH-knak gyors döntéshozatali eljárást kell biztosítaniuk, és célszerű saját illetékességi területükön belül ésszerű időkereten belül feltételesen jóváhagyni azon együttműködési projekteket, amelyeket a partnereknek más IH-kal is jóvá kell hagyatniuk. Az

⁸ Lásd az EVH honlapján a „TNC Member States rules & procedures 2007–2013” (A TNE tagállami szabályai és eljárásai 2007–2014) c. dokumentumban: : http://enrd.ec.europa.eu/enrd-static/leader/tnc_guide/member-states-tnc-rules-and-procedures/en/member-states-tnc-rules-and-procedures_en.html

ilyen intézkedések célja, hogy megkönnyítsék a különböző nemzeti és regionális szervek jóváhagyását igénylő projektek végrehajtását.

5. A transznacionális együttműködésre (TNE) vonatkozó rendelkezések

Az EMVA-rendelet olyan rendelkezéseket is tartalmaz, amelyek kifejezetten a transznacionális együttműködési (TNE) projektek megvalósítását, valamint azon szűk keresztmetszetek kiküszöbölését hivatottak elősegíteni, amelyek abból adódnak, hogy minden projektet több, különböző tagállambeli IH-nak kell jóváhagynia.

Az EMVA-rendelet 44. cikke több fontos kötelezettséget megfogalmaz az IH-k számára a TNE kezelésére vonatkozóan, amelyeket az alábbiakban részletezünk. (Lásd ezen kívül a 6. pontot is az Európai Vidékfejlesztési Hálózat [EVH] és a nemzeti vidékfejlesztési hálózatok [NVH] kötelezettségeiről a TNE-nek nyújtandó technikai támogatásra vonatkozóan.)

- **„Legkésőbb két évvel a vidékfejlesztési programjaik elfogadását követően [a tagállamok] közzéteszik a transznacionális együttműködési projektek kiválasztásával kapcsolatos nemzeti vagy regionális közigazgatási eljárásokat és a támogatható költségek jegyzékét.”** (EMVA-rendelet, 44. cikk (3) bekezdés második albekezdés).

E rendelkezés célja, hogy az összes érdekelt fél nyilvánosan hozzáférhessen ezekhez az információkhoz. Ez különösen fontos azon HACs-ok számára, amelyeknek egy TNE projekt létrehozásához nem csak a saját VP-jükön belüli TNE-szabályokat, hanem bármely más együttműködő partnerre vonatkozó szabályokat is meg kell érteniük.

A különböző típusú szabályok vonatkozásában is ajánlott a tapasztalatcsere, hogy hasonló megközelítéseket sikerüljön kialakítani. Ez különösen fontos az olyan tagállamoknak, amelyek között a 2007–2013-as időszak tapasztalatai alapján sok TNE projekt várható. Inspirációként szolgálhatnak az EVH 2007–2013 honlapján közzétett tagállam-specifikus TNE adatlapok. Az EVH várhatóan a 2014–2020 közötti időszakra vonatkozóan is hasonlóképpen összegyűjti és nyilvánosságra hozza a vonatkozó információkat.

- **„Az illetékes hatóságnak az együttműködési projekt jóváhagyásáról szóló határozatot legkésőbb négy hónappal a projektpályázat benyújtásának időpontját követően kell meghoznia.”** (EMVA-rendelet, 44. cikk, (3) bekezdés)

A különböző nemzeti vagy regionális közigazgatási szervek jóváhagyását igénylő projektek megvalósítását elősegítendő a tagállamoknak gyors döntéshozatali eljárást kell biztosítaniuk, hogy a kiválasztási eljárások és határidők között eltérések ne tántorítsák el a HACs-okat az együttműködéstől. A rendelet legfeljebb négy hónapban határozza meg az együttműködési projektpályázatról hozott döntésre rendelkezésre álló időtartamot.

Az IH-k számára ajánlott, hogy saját illetékességi területükön belül minél hamarabb hagyják feltételelesen jóvá azon együttműködési projekteket, amelyeket a partnereknek más IH-kal is jóvá kell hagyatniuk.

- **„A tagállamok tájékoztatják a Bizottságot a jóváhagyott transznacionális együttműködési projektekről.”** (EMVA-rendelet, 44. cikk (4) bekezdés)

Ennek kettős célja van: egyrészt biztosítja a TNE-k uniós szintű követését (a Bizottság összesített adatokkal szolgál a határozatokról); másrészt fórumot teremt az ugyanabban a TNE projektben résztvevő tagállamok közötti adatszeréhez:

Összehangolt jóváhagyási eljárás hiányában a tájékoztatási kötelezettség minden egyes határozatra érvényes. Az NVH-k segíthetik az irányító hatóságokat a szükséges információk összegyűjtésében és az utánkövetésben. Az EVH saját hatáskörén belül (EMVA-rendelet 52. cikk (3) bekezdés g) pontja⁹) az információk terjesztésével és közzétételével nyújthat segítséget (lásd alább a 6. pontot).

A tájékoztatást az SFC 2014¹⁰ portálon keresztül kell végrehajtani. (A jelentéshez használatos űrlap tervezetét lásd a 3. mellékletben). Az eljárás további részletei a megfelelő időpontban kerülnek majd nyilvánosságra. Ami a tájékoztatás rendszerességét illeti, ajánlott annak folyamatosságáról gondoskodni.

A 2007–2013 közötti tapasztalatok szerint bizonyos tagállamok hajlamosak megtagadni a jelentés benyújtását, ha nem áll rendelkezésükre a nyomtatvány által kért összes adat. Ám mivel az egyik fő cél a gyors információcsere biztosítása, a tagállamoknak akkor is javasolt bejelenteniük a jóváhagyásokat, ha a nyomtatvány nincs hiánytalanul kitöltve. Az a tény, hogy a nyomtatványt az SFC portálon keresztül nyújtják be, nem jár semmilyen hátrányos következménnyel a tagállamokra nézve akkor sem, ha az első alkalommal az nincs maradéktalanul kitöltve. A hiányzó információ az SFC-re való későbbi belépéskor, utólag is pótolható.

6. A vidékfejlesztési hálózatok (EVH és NVH-k) szerepe a LEADER együttműködésben

Az EMVA-rendelet felsorolja azokat a feladatokat, amelyeket az Európai Vidékfejlesztési Hálózatnak (EVH) és a nemzeti vidékfejlesztési hálózatoknak (NVH-k) el kell végezniük. Mindkettőnek sajátos szerepe van a HACCS-oknak a LEADER együttműködés keretén belüli általános, illetve specifikus technikai támogatásában.

Az EVH-nak egyértelmű felhatalmazása van mind a transznacionális kezdeményezések, mind pedig a nemzeti vidékfejlesztési hálózatok támogatására. Emellett az EVH-nak együtt kell működnie a CLLD – egyéb ESB-alapok által felállított – hálózati és technikai támogatási testületeivel, különös tekintettel a transznacionális együttműködésre (lásd EMVA-rendelet 52. cikke (3) bekezdésének g) pontját, illetve a h) pont (ii) alpontját).

Az NVH-k együttműködéssel kapcsolatos feladatai között kiemelt figyelmet kap a technikai segítségnyújtás biztosítása és a HACCS-ok együttműködési tevékenységeinek elősegítése. Ez történhet különböző képzési és informatikai eszközökkel, de jelenthet egyedi vagy csoportos konzultációt és mentori tevékenységet is (lásd az EMVA-rendelet 52. cikke (3) bekezdésének b) pontja (iii) alpontját).

7. Záró ajánlások

A közösségvezérelt helyi fejlesztési (CLLD) környezetben megvalósuló együttműködések elősegítendő, a tagállamoknak kiválasztási eljárásaik során lehetőségük van előnyben részesíteni azokat a HACCS-okat, amelyek együttműködést is beépítettek helyi fejlesztési

⁹ 52. cikk (3) bekezdés. A hálózat a következő feladatokat látja el: g) a nemzeti hálózatok és a transznacionális együttműködési kezdeményezések támogatása, valamint a vidékfejlesztés területén harmadik országok hálózataival folytatandó tevékenység- és tapasztalatcsere támogatása.

¹⁰ <http://ec.europa.eu/sfc/en/index-page>

stratégiájukba (HFS). Akár feltételül is szabhatják a HACS pályázatok számára, hogy stratégiájuk együttműködésre vonatkozó részeket is tartalmazzon.

Tekintettel arra, hogy a közös irányítási rendszerben nem minden szabályozás harmonizálható uniós szinten, inkább tagállami szinten ajánlott a lehető legjobban összehangolni a LEADER együttműködés eljárásait és definícióit. Ez különösen érvényes a területek közötti együttműködésre a regionális VP-vel rendelkező tagállamokban, de a transznacionális együttműködésben (TNE) részt vevő tagállamok között is. Az alább felsorolt referenciadokumentumok hasznos segítséget jelenthetnek ebből a szempontból.

Számításba kell venni, hogy a LEADER együttműködés a HFS-t megvalósító HACS-ok egyik sajátos eszköze. Az ESB-alapok által felkínált egyéb területi együttműködési eszközök felhasználása – különösen az ERFA által finanszírozott európai területi együttműködési célprogramok – további segítséget jelenthet és szinergiákat hozhat létre, azonban figyelembe kell venni, hogy a megvalósított projektek hatásukban és méreteikben eltérhetnek egymástól.

1. MELLÉKLET: Referenciadokumentumok (2014 és 2020 közötti időszak)

Referenciadokumentumok (2014 és 2020 közötti időszak):

- **Iránymutatás a közösségvezérelt helyi fejlesztésekről az európai strukturális és beruházási alapok vonatkozásában** (2014. júniusi változat): 8.4 szakasz (Együttműködési projektek)
http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/informat/2014/guidance_community_local_development.pdf
- **Iránymutatás a közösségvezérelt helyi fejlesztésről helyi szereplők számára** Magyarul elérhető:
http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/informat/2014/guidance_clld_local_actors_hu.pdf
- **LEADER intézkedési adatlap** (elérhető a CIRCA-n)

Referenciadokumentumok (2007 és 2013 közötti időszak):

- Útmutató a 2007–2013 közötti vidékfejlesztési programok LEADER-tengelye keretében megvalósuló együttműködési intézkedés végrehajtásához (Módszertani elemeket is tartalmaz.) Magyarul elérhető: http://enrd.ec.europa.eu/enrd-static/leader/leader/en/transnational-cooperation_en.html
- EVH 3. (LEADER) fókuszcsoporthoz: „A LEADER együttműködési megközelítés megvalósítása”, Jelentés a LEADER albizottság számára, 2010. május 20.:
<http://enrd.ec.europa.eu/enrd-static/fms/pdf/BEE357F9-BDB7-6912-A6AE-581D81990191.pdf>
- A transznacionális együttműködés (TNE) módszertani szempontjairól lásd az EVH weboldalának LEADER TNE-re vonatkozó részét („Gyakorlati információk és eszközök a transznacionális együttműködési projektek felállításához és megvalósításához”): http://enrd.ec.europa.eu/enrd-static/leader/leader/en/transnational-cooperation_en.html
- Végső jelentés a 421. sz. VP-intézkedés megvalósításának aktuális állásáról az EU 27 tagállamában (2014. május): http://enrd.ec.europa.eu/enrd-static/app_templates/enrd_assets/pdf/leader-gateway/Measure_421_State_of_play_FINAL_May_2014.pdf
- NVH kézikönyv, III. fejezet, 3.6. szakasz: Technikai segítségnyújtás a transznacionális együttműködéshez (TNE) és területek közötti együttműködéshez (2014): http://enrd.ec.europa.eu/enrd-static/app_templates/enrd_assets/pdf/guidebook/3.6.pdf

2. MELLÉKLET: A CLLD útmutató 8.4. szakasza

„8.4 Együtműködési projektek

CLLD keretében az alapok a helyi akciócsoportok együtműködési tevékenységének előkészítését és megvalósítását is finanszírozhatják.

Az EMVA- és az ETHA-rendeletek külön is meghatározzák a LEADER és halászati HACS-ok együtműködésének körét és szabályait. Ahogy a 2007-13 közötti időszakban, a jövőben is lesz lehetőség területek közötti és transznacionális együtműködések megvalósításának támogatására. Ezen felül előkészítő technikai támogatás is biztosítható lesz (pl. a lehetséges partnerek közötti találkozók, tanulmányok stb. költségeire), amennyiben az érintett HACS-ok igazolják, hogy együtműködési projekt megvalósítását készítik elő.

Az egyszerűség és a következetesség kedvéért erősen ajánlott, hogy az EMVA-ra és az ESZA-ra ugyanazok a szabályok vonatkozzanak.

A 2007–13 közötti időszakhoz hasonlóan, jelenleg kifejezetten megengedett a vidéki HACS-ok, illetve a halászati és partmenti térségekben működő HACS-ok számára, hogy ne csak vidéki, illetve halászati területen helyi fejlesztési stratégiát megvalósító partnerekkel működjenek együtt, hanem más területeken helyi fejlesztési stratégiát megvalósító, helyi köz- és magánszféra közötti partnerségekkel (PPP-kkel) is. Az EU határain kívül működő helyi köz- és magánszféra közötti partnerségekkel való együtműködés is lehetséges lesz, bár az EMVA a vidéki területeken működő partnerekre korlátozza ezt a lehetőséget, míg a támogatható területek típusát illetően az ETHA nem fogalmaz meg korlátozásokat.

Ez a lehetőség többek között erősítheti a szinergiákat azok között a helyi akciócsoportok között, amelyek külön stratégiát valósítanak meg, de (részben) azonos területen helyezkednek el (pl. városi-vidéki, vidéki-halászati, városi-halászati). A közös tanulásból és a tapasztalatok cseréjéből adódó előnyökön túl a HACS-ok abból is profitálhatnak, hogy átfogóbb kérdésekben együtműködnek, amelyek nagyobb léptékben jobban kezelhetőek.

A LEADER és az EHA 4. tengelyének tapasztalatai azt mutatják, hogy sok esetben maga a HACS/halászati HACS az együtműködési projektek kedvezményezettje, mivel azok a helyi projekteknél összetettebb tervezést és irányítást igényelnek.

Az együtműködési projektek irányítása tekintetében két lehetőség van (a LEADER tapasztalatai alapján):

8.4.1 Az együtműködési projekteket a HACS választja ki

Az első változat szerint az együtműködés a helyi fejlesztési stratégia része, a helyi költségvetéssel egy időben tervezik meg az együtműködés finanszírozását (az előkészítő támogatást és a projekteket). Az együtműködési projekteket a helyi akciócsoport a többi helyi projekttel azonos módon választja ki.

8.4.2 Az együtműködési projekteket az irányító hatóság választja ki

Tekintettel arra, hogy az együttműködési projektek igénye mind a tervezés, mind a lebonyolítás során nagyobb, néhány tagállam dönthet úgy, hogy a projektek kiválasztását, valamint az előkészítő technikai támogatás pályázati felhívásának megszervezését az irányító hatóságra bízsa. Ez az alulról építkező megközelítés alóli kivételként értelmezendő.

Ebben az esetben az EMVA és az ETHA vonatkozásában az irányító hatóságoknak folyamatos pályázási rendszert kell kidolgozniuk. A finanszírozásról szóló határozatnak a projektpályázat benyújtásától számított 4 hónapon belül kell megszületnie. Ha a projektkiválasztás pályázati úton történik, ajánlott évente legalább három vagy négy pályázatot meghirdetni annak érdekében, hogy az együttműködési projektben érintett valamennyi irányító hatóság jóváhagyási folyamata hasonló ütemben történjen. A legtöbb esetben ennek elegendőnek kell lennie arra, hogy az eltérő programterületekről érkező partnerek bevonásával létrejövő projektek megvalósítása ne kerüljön veszélybe.

Az olyan projektek megvalósításának megkönnyítése érdekében, amelyek különböző nemzeti vagy regionális hatóságok jóváhagyását igénylik, a tagállamoknak/régióknak megfelelő rendelkezésekkel biztosítani kell, hogy a kiválasztási eljárások és határidők eltérései ne tartsák vissza a HACs-okat az együttműködéstől.

A transznacionális együttműködések tekintetében, az ilyen projektek teljes körű végrehajtásának támogatása érdekében az EMVA és az ETHA esetében az alábbi kötelezettségek vonatkoznak a tagállamokra:

A közigazgatási eljárásokat, továbbá a támogatható költségek listáját is kötelesek nyilvánosságra hozni.

A tagállamoknak minden jóváhagyott transznacionális projektről rendszeres időközönként tájékoztatniuk kell a Bizottságot, amely egy olyan információcsere-rendszert hoz létre az EMVA számára, amely rálátást biztosít az érintett hatóságoknak a különböző tagállamokban alkalmazott projekt-jóváhagyási eljárásaira.”

3. MELLÉKLET: Tájékoztatósi űrlap

TÁJÉKOZTATÁSI ŰRLAP TRANSZNACIONÁLIS EGYÜTTMŰKÖDÉSI PROJEKTEKHEZ	
1. A projektre vonatkozó alapvető információk	
1.1. Az együttműködési projekt elnevezése (rövidítésekkel, ha van ilyen) [angolul]*:	
1.2. Az együttműködési projekt keretében tervezett tevékenységek időtartama*: 1.2.1. Kezdet dátuma: 2.2.1. Befejezés dátuma:	
1.3. Előkészítő technikai támogatás [minden egyes partnernek külön biztosítandó]*: Kísérte az együttműködési projektet előkészítő technikai támogatás? Igen ☐ Nem ☐	
1.4. Projekttémák / kulcsszavak [legördülő menü]*	
1.5. Az együttműködési projekt teljes időtartamára kiterjedő összes költség (€-ban)*: ebből EMVA-támogatás: egyéb hozzájárulás közpénzből: magánhozzájárulás: Ha egyéb forrást is igénybe vesznek, kérjük jelezzék:	
1.6. Egyéb információk (vagy a projekt weboldala) [kérjük, mellékelje a projekt rövid leírását]:	
2. Az együttműködő partnerek adatai	
2.1. Az 1. HACS adatai*:	
2.1.1. A HACS hivatalos neve [legördülő menü]: 2.1.1.1. Vezető partner: Igen ☐ Nem ☐	
2.2.1. A HACS együttműködésért felelős kapcsolattartója 2.1.2.1. Név: 2.1.2.2. Kapcsolattartási cím: 2.1.2.3. Telefonszám: 2.1.2.4. E-mail-cím: 2.1.2.5. Beszélt/megértett nyelvek:	
2.3.1. A projekt jóváhagyásának dátuma:	
2.2. A 2. HACS adatai:	
2.2.1. A HACS hivatalos neve [legördülő menü]: 2.2.1.1 Vezető partner Igen ☐ Nem ☐	
2.2.2. A HACS együttműködésért felelős kapcsolattartója 2.2.2.1. Név: 2.2.2.2. Kapcsolattartási cím: 2.2.2.3. Telefonszám: 2.2.2.4. E-mail-cím: 2.2.2.5. <i>Beszélt/megértett nyelvek:</i>	
2.2.3. A projekt jóváhagyásának dátuma:	
2.3. Egyéb partner adatai [ha a partner nem HACS]:	

2.3.1. A partner hivatalos neve:
2.3.2. Együttműködésért felelős kapcsolattartó neve 2.3.2.1. Név: 2.3.2.2. Kapcsolattartási cím: 2.3.2.3. Telefonszám: 2.3.2.4. E-mail-cím: 2.3.2.5. Beszélt/megértett nyelvek:
3. 1. sz. illetékes irányító hatóság (kapcsolattartó adatai): 3.1 VP [legördülő menü]*: 3.2 Név: 3.3 Kapcsolattartási cím: 3.4 Telefonszám: 3.5 E-mail-cím:
4. 2. sz. illetékes irányító hatóság (kapcsolattartó adatai): 4.1 VP [legördülő menü]*: 4.2 Név: 4.3 Kapcsolattartási cím: 4.4 Telefonszám: 4.5 E-mail-cím:
5. Projekt státusza*: 5.1 Folyamatban: 5.2 Törölve: 5.3 Lezárva:

* kötelezően kitöltendő